

فصل چهارم راه و توشه

در سال‌های گذشته، در کتاب «هدیه‌های آسمان» و «پیام‌های آسمان» مطالب فراوانی درباره احکام نماز، روزه، حجاب و... آموختیم. در ادامه مطالب گذشته، در این کتاب دو درس درباره احکام داریم:

درس ششم (نردبان آسمان): در درس «ستون دین» پیام‌های آسمان هفتم، با واجبات (ارکان و غیرارکان) نماز آشنا شدیم. همچنین در درس «نماز جماعت» با احکام نماز جماعت و جمعه نیز آشنا شدیم. در این درس با برخی از آداب نماز از قبیل خواندن اذان و اقامه، نماز خواندن در مسجد و نیز با شرایط نماز صحیح آشنا می‌شویم.

درس هفتم (یک فرصت طلایی): در این درس می‌آموزیم که روزه گرفتن چه فرصت ارزشمندی در جهت ساختن بدن روح و جسم انسان است و شایسته است به روزه به‌عنوان یک فرصت طلایی نگاه کنیم. همچنین، در این درس با آثار روزه و اموری که موجب باطل شدن روزه می‌شود نیز آشنا می‌شویم.

نردبان آسمان

۶

- ۱- امام علی (ع) درباره اهمیت نماز چه می فرماید؟
- ۲- پیامبر اسلام (ص) نماز را به چه چیزی تشبیه کرده است؟

امیر مؤمنان حضرت علی علیه السلام می فرماید :

۱) «ای مردم، مراقب نمازهایتان باشید و خودتان را با نماز به خدا نزدیک کنید. آیا نمی شنوید که وقتی از دوزخیان می پرسند چه چیزی شما را به دوزخ کشانید، می گویند: «ما از نمازگزاران نبودیم»؟ به درستی که نماز، گناهان را مانند برگ های پاییزی فرو می ریزد و غل و زنجیر گناهان را از گردن ها می گشاید. (پیامبر خدا صلی الله علیه و آله) ، نماز را به چشمه آبی تشبیه کرده است که در برابر خانه کسی جریان داشته باشد و او هر شبانه روز، پنج مرتبه خود را در آن شست و شو دهد؛ پس هرگز آلودگی در بدن او باقی نمی ماند.» ۲

***

۳- نماز در روایات اسلامی به چه چیزی تعبیر شده است؟

۴- سه نمونه از آداب نماز را بنویسید؟

۵- امام علی (ع) درباره خواندن اذان و اقامه قبل از نماز چه می فرمایند؟

در میان احکام اسلامی هیچ موضوعی به اندازه نماز مورد تأکید و سفارش پیشوایان دین قرار نگرفته است. این عبادت بزرگ از چنان اهمیتی برخوردار است که در سخنان معصومین از آن (به عنوان «ستون دین») و «سد محکمی در برابر شیطان» یاد شده است و ترک آن می تواند انسان را به مرز هولناک کفر و بی ایمانی بکشاند. (۳)

اما باید ببینیم هر نمازی می تواند باعث بالا رفتن ما به سوی خدا شود؟
ما چگونه نماز بخوانیم تا مورد توجه بیشتر خداوند قرار گیرد؟

آداب نماز

سال گذشته با برخی آداب نماز آشنا شدیم.

۴ (به جا آوردن نماز در اوّل وقت، برپایی نماز به جماعت و پوشیدن لباس های تمیز و مرتب از این آداب بودند.

۴ در این درس، با برخی دیگر از آداب و احکام نماز آشنا می شویم که عمل به آنها می تواند نماز را نزد خداوند ارزشمندتر سازد.

۱- خواندن اذان و اقامه قبل از نماز

حضرت علی علیه السلام می فرماید:

۵ (کسی که اذان و اقامه بگوید و به نماز بایستد، دو صف از فرشتگان پشت سر او به نماز می ایستند که ابتدا و انتهای این دو صف دیده نمی شود، و کسی که فقط اقامه بگوید و نماز بخواند، پشت سرش یک صف از فرشتگان به نماز می ایستند. (۵)

۱. وسائل الشیعه، ج ۵، ص ۳۷۳.

۶- پیامبر اکرم (ص) درباره ثواب مؤذنها چه می فرماید؟

۷- امام صادق (ع) درباره مسجد رفتن چه می فرماید؟

محتوای اذان و اقامه را به یاد دارید؟

اللَّهُ أَكْبَرُ - خداوند را از همه بزرگ تر شمردن،
أَشْهَدُ أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ - شهادت به یگانگی خداوند دادن،
أَشْهَدُ أَنَّ مُحَمَّدًا رَسُولُ اللَّهِ - شهادت به پیامبری حضرت محمد ﷺ دادن .

اینها مهم ترین عقاید همه مسلمانان جهان است که به عنوان شعار اسلام، هر روز و هر شب، در وقت نماز، با صدای بلند در آسمان شهرها و روستاهای کشورهای اسلامی طنین انداز می شود. به این ترتیب با گفتن اذان و اقامه، ما بار دیگر عقاید اساسی خود را تکرار و مرور می کنیم. سفارش های بزرگان دین به اذان گفتن سبب شده است اذان گویی، عملی پسندیده و قابل تقدیر به شمار آید، به گونه ای که مؤذنان همواره امین و مورد اعتماد و احترام مردم بوده اند.

پیامبر اکرم ﷺ درباره این عمل ارزشمند می فرماید :

۶) بخشی از ثواب نماز همه نمازگزاران، سهم مؤذنی است که مردم با صدای اذان او به نماز ایستاده اند. ۶

۲- نماز خواندن در مسجد

جواب خود را امتحان کن ص ۵۷

مسجد، خانه خداست و توصیه فراوانی به نماز خواندن در آنجا شده است. در مساجد همواره ذکر و نام خداوند جاری است و معنویت فراوانی در آن وجود دارد؛ از این رو، کسی که برای نماز خواندن به مسجد می رود، نمازش را با توجه بیشتری اقامه می کند. انسان در مسجد میهمان خدا می شود و چه کسی از خداوند قادر در پذیرایی از میهمان تواناتر است؟

امام صادق (ع) می فرماید :

۷) به مسجد آمدن را جدی بگیرید؛ چرا که مساجد خانه های خداوند در زمین هستند و هر کس با طهارت به مسجد برود خداوند [نام] او را در میان زائران خود می نویسد. ۷

آداب جز مستحبات نماز هستند و انجام دانشان ثواب بیشتری دارد
ضمن مشورت با دوستانتان در کلاس، توضیح دهید چه فرقی بین
احکام واجب نماز را در صورت انجام ندادن نماز باطل میشود
آداب نماز و احکام واجب نماز وجود دارد؟

شرایط نماز صحیح

نماز جماعت که تمام شد، سعید از صف پشتی آمد و کنار من نشست :

— سلام

همین طور که داشتم تسبیحات حضرت زهرا علیها السلام را می‌گفتم با او دست دادم و جوابش را دادم.

سعید که انگار می‌خواست حرف مهمی بزند، همین طور چشم به من دوخته بود. تا تسبیحات را

تمام کردم بلافاصله گفت : هیچ می‌دانی باید نمازت را دوباره از اول بخوانی؟

— چرا؟

— برای اینکه نمازی که الان خواندی باطل بود!

خیلی تعجب کردم. دوباره پرسیدم : چرا؟

— برای اینکه پشت آستین پیراهنت خونی شده و با لباس نجس نمی‌شود نماز خواند.

— تو مطمئنی؟

— باور نمی‌کنی؟ اینجاست، ببین.

با زحمت پیراهنم را چرخاندم و آن را دیدم. درست می‌گفت، ولی خیلی کم بود. شاید یک قطره

بود.

— ولی اینکه خیلی کوچک است. مطمئنی این مقدار خون نماز را باطل می‌کند؟

— کاری ندارد، برویم از حاج آقا پرسیم.

با هم رفتیم و کنار آقای علوی امام جماعت مسجدمان نشستیم. وقتی که بعد از سلام و احوالپرسی

ماجرای او تعریف کردیم، حاج آقا گفت :

ببینید بچه‌ها! اگر نمازگزار قبل از نماز بفهمد که لباس یا بدنش نجس شده است و با همان وضعیت

نماز بخواند نمازش باطل است. از این گذشته اگر هم بفهمد لباس و بدنش نجس شده است، ولی بعداً

فراموش کند که آن را پاک کند و در همان حال نماز بخواند، باز هم نمازش باطل خواهد بود. اما اگر

نمازگزار قبل از نماز نداند که لباس یا بدنش نجس شده است و بعد از نماز بفهمد، نمازش صحیح است

و فقط برای نمازهای بعدی باید آنها را پاک کند.

— بیخشید حاج آقا، یعنی نماز علی باطل نیست؟

— نه. چون اولاً خودش در حال نماز از نجس بودن لباسش خبر نداشته و از این گذشته خونی که

مهم

۱. تسبیحات حضرت فاطمه زهرا علیها السلام یعنی گفتن الله اکبر (۳۴ مرتبه)، الحمدلله (۳۳ مرتبه) و سبحان الله (۳۳ مرتبه).

روی لباس علی آقا ریخته، از یک سکه کوچک^۱ کمتر است.
 سعید گفت: پس من چند روز پیش که برادر کوچکم را بغل کرده بودم و لباسم کمی نجس شد، لازم نبود آن را برای نماز می‌شستم؟
 — این مقدار بدون اشکال فقط درباره خون است؛ یعنی اگر لباس، یا بدن شما با نجاسات دیگر برخورد کند، حتی اگر یک قطره هم باشد، حتماً باید قبل از نماز آن را پاک کنید.

احکام نماز با دقت خوانده شود

علاوه بر شرایطی که در داستان فوق دیدیم، مکان و لباس نمازگزار شرایط دیگری هم دارد که لازم است هنگام نماز آنها را رعایت کنیم:

اول: علاوه بر لباس و بدن نمازگزار، مکان نمازگزار (یعنی چیزی که فرد بر آن سجده می‌کند) هم باید پاک باشد و سجده کردن بر اشیای نجس، نماز را باطل می‌کند.

دوم: اگر نمازگزار در مکان غصبی^۲ نماز بخواند، نمازش باطل است و باید در مکان دیگری، دوباره آن نماز را به جا آورد.

سوم: لباس نمازگزار نباید غصبی باشد و حتی اگر دکمه‌ها و یا تنها بخشی از لباس نمازگزار نیز غصبی باشد، نماز با آن لباس‌ها باطل خواهد بود.

چهارم: اگر کسی با پولی که از راه حرام به دست آورده لباسی بخرد، نمی‌تواند با آن لباس نماز بخواند.

پنجم: استفاده از زیورآلات طلا — مانند انگشتر یا گردنبند — برای مردان حرام است و استفاده کردن از این وسایل در هنگام نماز، باعث باطل شدن نماز مردان می‌شود.

ششم: نماز خواندن با لباسی که از پوست، مو، یا اجزای دیگر حیوانات حرام گوشت تهیه شده باشد، صحیح نیست و حتی اگر بخش‌های کوچکی از اجزای این حیوانات همراه نمازگزار باشد، نماز او باطل خواهد بود.

مهم

۱. این اندازه تقریباً به اندازه یک بند انگشت سیب‌آه انسان است.
۲. مکان غصبی به مکانی گفته می‌شود که صاحبش راضی به حضور دیگران در آن مکان نباشد.

با توجه به آنچه خواندیم، کدام یک از نمازهایی که در جدول زیر آمده صحیح و کدام یک باطل است؟

باطل	صحیح	شرایطی که در آن نماز خوانده می‌شود
	×	۱- بدنش نجس شده است ولی خودش نمی‌داند و نمازش را همین طور می‌خواند.
×		۲- بعد از ادرار کردن فراموش کرده که محل نجس بدن را با آب شست‌وشو دهد.
	×	۳- کمر بندش از چرم گاو است.
×		۴- پس از تماس با گربه، مقداری از موهای گربه روی لباسش باقی مانده است.
×		۵- با پولی که رشوه گرفته است، لباسی خریده و با آن نماز می‌خواند.

بیشتر بدانیم

اول نماز

سپهبد شهید علی صیادشیرازی می‌گوید :

در زمان جنگ ایران و عراق، روزی به همراه رئیس جمهور، رئیس مجلس، وزیر دفاع و فرمانده کل سپاه پاسداران برای بررسی اوضاع جبهه‌ها در منزل امام خمینی علیه السلام بودیم. ایشان نشسته بودند و ما هم دور ایشان به صورت نیم دایره نشسته بودیم. همین طور گرم گفت‌وگو بودیم که در میان صحبت‌ها ناگهان امام از جایشان بلند شدند و به طرف اتاق کناری رفتند.

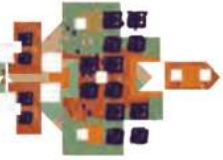

یکی از حاضران که نگران حال امام بود بلافاصله پرسید: آقا کسالتی پیش آمده است؟

امام فرمود: «خیر، وقت نماز است.»

این جمله را با چنان لحنی گفتند که من به ذهنم رسید تا به حال این طور به فکر نماز نبوده‌ام! بعد به ساعت نگاه کردم، دیدم هنوز چند دقیقه‌ای به اذان ظهر باقی مانده است.^۱

۱. برگرفته از کتاب برداشت‌هایی از سیره امام خمینی علیه السلام، ج ۳، ص ۶۲.

- ۱- دلایل اهمیت نماز خواندن در مسجد را بیان کنید.
- ۲- اگر کسی بعد از نماز بفهمد که بدن یا لباسش نجس بوده است، آیا واجب است نمازش را دوباره بخواند؟ توضیح دهید. **خیر- چون قبل از نماز نمیدانست که بدن یا لباسش نجس است.**
- ۳- کسی که کف پاهایش خیس است، آیا می‌تواند بر روی فرش نجس نماز بخواند؟ **خیر.**
- ۴- گزینه‌های درست و نادرست را مشخص کنید.
  - استفاده از گردنبند و انگشتر طلا برای مردان حرام است.
    - صحیح
    - غلط
  - استفاده از گردنبند و انگشتر طلا نماز مردان را باطل می‌کند.
    - صحیح
    - غلط
  - اگر نجاست ادرار کمتر از یک سکه کوچک باشد می‌توان با آن نماز خواند.
    - صحیح
    - غلط

پیشنهاد

مواردی وجود دارد که حتی اگر نمازگزار در حال نماز هم بفهمد لباس، یا بدنش نجس شده است، نمازش درست است و باید آن را ادامه دهد؛ مثلاً کسی که برای پوشاندن بدنش تنها یک لباس دارد و آن هم نجس شده است، می‌تواند با همان لباس نمازش را بخواند.

با افراد آگاه مشورت کنید و به کمک آنها سه مورد دیگر از این موارد را بیابید و آنها را در کلاس بازگو

کنید.

الهی

خدایا،

لذت گفت و گو با خودت را به من بچشان؛
و مرا به جوینار دوستی و محبت وارد کن.

خدایا!

مگم کن تا در هنگام ناز،
هرچه جز تو در نگاهم خرد و کوچک شود،
آن گونه که غرق در یاد تو کردم.
ای دوستدار نازگزاران،
بهترین دعاها را بر قلب و زبانهم جاری کن.

خداوندا!

در شادی و غم،

در بیماری و سلامتی،

در خستگی و نشاط،

و در هر حال یاری ام کن تا نماز را فراموش نکنم.

اگر تو هم می خواهی چند کلامی با پروردگارت سخن بگو.

.....

.....

.....

